

Természetes gyógymód: a barlangterápia

A barlangok, sőt egyes mesterséges föld alatti üregek gyógyhatását tapasztalati úton már évszázadokkal ezelőtt felismerték. Az első gyógyító célú (terápiás) alkalmazásról ugyan nincsenek pontos adataink, de feltehetően az első ilyen föld alatti gyógyhelyek közé tartozik az erdélyi, torjai B ü d ö s b a r l a n g, amelyről Fichtel János nürnbergi geológus 1790-ben többek között azt írta, hogy "... a környékről összegyűjtött kőszénnyel itt húzódnak meg éjszakára". Híressé vált az 1849-ben felfedezett, Firenze melletti Grotta Giusti, amelyben száműzetése idején Kossuth Lajos is kezeltette magát. Mednyánszky Sándorhoz írt levelében közli, hogy "... nyolc napon át napi egy-egy órát töltöttem ebben a csoda szép grottában. De az én átkozott csúszom tökéletesen el lett seperve, mondom: eiseperve a szó szoros értelmében". Érdekes, hogy Kossuth is eligonolkozott a gyógyhatás akkor még ismeretlen tényezőin, eredetén. A vegyésznek azt javasolta, hogy "dobják a falhoz lombikjaikat, a gyógyhatást a physika eszközeivel kell kutatni!" Ezt a feltevést a későbbi kutatások teljes mértékben igazolták.

Óvóhelyből gyógyhely

A gyógyhatás tudományos kutatása és a barlangterápia rendszeres, orvosi felügyelet melletti alkalmazása a második világháború után kezdődött. Ennepetal (ma NSZK) városának lakói a légitámadások idején a közeli Klutert-barlangba menekültek, ahol hosszú órákat kellett eltölteniük. A többször ismétlődő, hosszan tartó barlangi tartózkodás után a légzőszervi betegségekben szenvedők észrevették, hogy betegségük tüneteinek feltűnően csökkennek, kisebbségben gyógyászati szedésére volt szükségük. A város körzeti orvosa, dr. K. H. Spannael felhívta erre, és először néhány, majd egyre több légzőszervi betegségben (asztma, bronchitis) szenvedőt vizsgált meg napi többször barlangi tartózkodás után.

A háború után, 1949-ben a város segítségével rendszeres gyógykezelések indultak az addig csak látványosságként bemutatott barlangban. Szakemberek vizsgálták a barlang klímaviszonyait és megállapították, hogy az egyik legfontosabb gyógytényező a barlang rendkívül tiszta, teljesen pormentes levegője, amelynek adatai megfelelnek több ezer méter magasságban mért értékeknek. Igen fontos tényező a nagy páratartalom és a pára- és magnéziumtartalom.

Hideg és meleg

A barlangkutatással foglalkozó hazai szakemberek a Klutert-barlangról szóló közlemények adataiból megállapították, hogy majdnem minden természetes barlangban hasonló klímaviszonyok vannak, ezért nálunk 1959-ben az Észak-magyarországi Bányavállalat támogatásával hasonló kezeléseket indítottak meg a jósvafői Béke-barlangban, majd az Abaligeti-barlangban és előzetes rendszeres klimatológiai vizsgálatok után 1973-ban a tapolcai kórház alatti barlangban. Az utóbbiak megvan az a nagy, nemzetközi

viszonylatban is egyedülálló előnye, hogy személyfelvonó, telefon, telemetrikus műszerek kötik össze a felette levő kórházzal, ami lehetővé teszi a betegek és orvosok állandó, közvetlen kapcsolatát. Sajnos itt is, akár az előbb említett két barlangnál, a betegek elszállítására csak igen korlátozott lehetőség van, így nem tudják az egyre növekvő igényeket kielégíteni.

A barlangoknak azonban nemcsak légzőszervi, hanem kedvező természeti adottságok esetén mozgásszervi betegségek kezelésében is fontos szerepük lehet. Ilyen például a már említett Grotta Giusti, amelyben a 40 Celsius-fokos hőmérsékleten kívül a radontartalmú és elektromosan erősen ionizált levegő is a gyógytényezők közé tartozik. (A radon radioaktívan sugárzó nemesgáz.) Több szálloda épült a környéken a betegek és hozzátartozók befogadására.

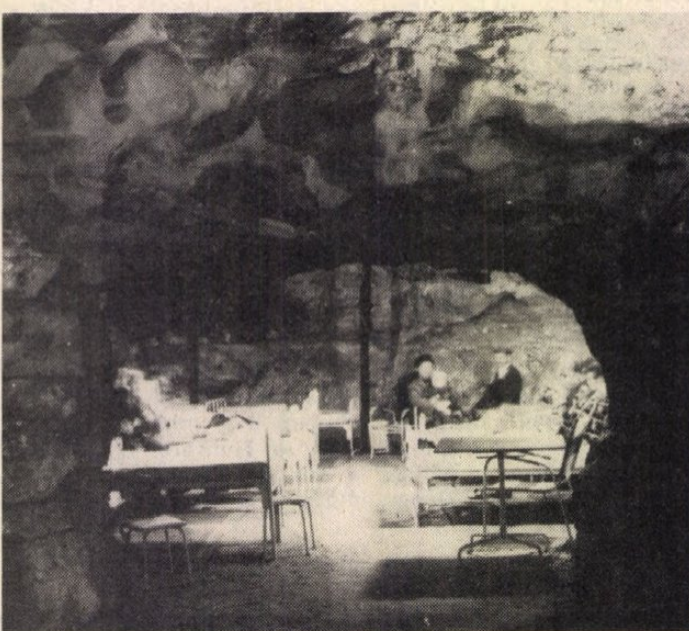
Bizonyos esetekben, kedvező földtani adottságok esetén egyes felhagyott, már nem művelt bányákban is vannak gyógyhatású tényezők. Világhírű példa erre az ausztriai Badgasteinben levő gyógytárórendszer, melynek vendégeit ma már az ötszázalagos szállodák sokasága fogadja.

A barlangok és mesterséges föld alatti üregek gyógyhatásának kutatására a Nemzetközi Barlangtani Unió — magyar kezdeményezésre — 1969-ben Barlangterápiai Szakbizottságot alapított kilenc ország — a kérdésben érdekelt — szakembereinek bevonásával. E bizottság legfontosabb feladata a gyógyhatás egységes módszerekkel történő kutatása, a nemzetközi tapasztalatok cseréje, ismertetése, megvitatása. Hazánkban 1972-ben és 1982-ben tartottak a barlangterápiával foglalkozó nemzetközi szimpóziumot.

Kihasztnálatlan hazai lehetőségek

Ami a hazai viszonyokat illeti: büszkén mondhatjuk el, hogy nálunk ismerték el elsőként „hivatalosan” a barlangterápiát: az Egészségügyi Minisztérium rendeletben határozta meg a „gyógybarlang” fogalmát és az ezzel kapcsolatos tennivalókat. Ennek alapján gyógybarlanggá nyilvánították a Béke-barlangot és a tapolcai Kórház-barlangot. A Magyar Tudományok Akadémia 1980-ban részletes tudományos helyzetképet állított össze a barlangterápiáról, amely megsvileendő javaslatokat is tartalmazott, de — ami nagyon sajnálatos — ezen túl nem sok tájékoztatást a gyógyászati lehetőségek megvalósítása és így közvetve gyógyidegenforgalmunk fejlesztésére, holott erre igen kedvező adottságaink vannak.

A Béke-barlang terjedelme lényegesen több beteg befogadására lenne alkalmas, azonban a kezelendők elszállásolási lehetősége erősen korlátozva van. Külföldi ajánlatok is érkeztek ezzel kapcsolatban, de eddig nem realizálódtak. Néhány hónapja a nyilvánosság előtt szerepelt az Aggteleki-cseppkőbarlang gyógyászati hasznosítása, de véleményem szerint az egyidejű idegenforgalmi és a gyógyászati hasznosítás számos akadályba ütközik, és ezért inkább a közeli és már gyakorlott orvosi karral rendelkező Béke-barlangot kellene a célra jobban kifejleszteni. Az Abaligeti-barlangnál is jobban el kellene különíteni az idegenforgalmi és gyógyászati érdekeket.

A tapolcai kórház alatti gyógybarlang kezelőterme.

Igen nagy figyelmet érdemelne a tapolcai Kórház-barlang továbbfejlesztése. Ez, mint említettük, a kórházzal közvetlen kapcsolatban van, de természetesen a kórházi elhelyezési lehetőség szűkre van szabva. Az 1982-ben Keszthelyen tartott nemzetközi barlangterápiai szimpózium óta igen megnőtt a barlang iránti érdeklődés, és szóba került egy külföldi tőke bevonásával építendő gyógyzálló kérdése. A viszonylag kis barlang bővítésére lehetőséget nyújt az az egyébként sajnálatos tény, hogy a közismert Tavasbarlangban az idegenforgalmi vonzóerőt képviselő föld alatti tó vízszintje annyira lesüllyedt, hogy a csónakázási lehetőség megszűnt. (Ezzel idegenforgalmi értéke és vonzereje lényegesen csökkent.) Ha ezt a barlangot egy viszonylag rövid mesterséges táróval összekötnék a Kórház-barlanggal, akkor annak befogadóképessége — a klimatikus viszonyok romlása nélkül — lényegesen megnőne. A Tavasbarlangban is végzett az Országos Közegészségügyi Intézet 1968-ban rendszeres klímaméréseket, amelyek eredményei igen kedvezőek voltak, azonban a terápiás hasznosításra akkor az idegenforgalmi érdekek miatt nem kerülhetett sor.

A főváros kincsei — a hévizeken túl

Egyáltalán nem hasznosítottuk még azokat a lehetőségeket, amelyek fővárosunkban kínálkoznak és gyógyidegenforgalmunknak is jót tennének. Igaz, hogy gyógyvizeinket már hasznosítjuk és ismerik is, de barlangjainkról jóformán csak a külföldi szakkörökben tudnak valamit.

Az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal megértésének köszönhetjük, hogy az 1930-ban felfedezett Szemlőhegyi aragonitbarlangot végre (éppen ezen a héten) az idegenforgalom számára megnyitják. A barlangkutatók társadalmi munkában végzett mérései alapján megállapítható, hogy e barlang gyógyászati hasznosítása is szóba kerülhet. Az OKTH Barlangtani Intézetének megbízásából ezért most az Országos Közegészségügyi Intézet és a Medicor rendszeres klimatológiai méréseket végez a barlangnak az idegenforgalomtól elkülönített szakaszában. Az eddigi eredmények alapján kétségtelen, hogy a barlangnak ez a része légzőszervi betegek kezelésére alkalmas lenne. A kérdés

iránt a Danubius Szálloda- és Gyógyüdülő Vállalat nagy érdeklődést mutat, és tudomásunk szerint hajlandó lesz a barlangszakasz kiépítéséhez, valamint a szükséges külszíni építkezésekhez hozzájárulni.

Ugyancsak jó lehetőség kínálkozik a Lukács-fürdő közelében levő Malomtavi-barlangban. Ennek rendkívüli előnye, hogy az Országos Reuma- és Fürdőügyi Intézet (ORFI) kórház- és gyógyfürdőkomplexum közvetlen közelében van. A barlangot jelenleg csak búvárok járhatják be, akik kitartó munkával több száz méter hosszú, nagyrészt víz alatti barlangszakaszokat tártak fel. A rendkívül nehéz megközelíthetőség miatt ugyan nem sikerült itt a szükséges klimatológiai méréseket elvégezni, de a kedvező földtani és hidrológiai viszonyok alapján joggal feltételezhető a légzőszervi betegségek kezeléséhez szükséges tényezők. A barlang viszonylag magas, körülbelül 22 Celsius-fokos hőmérséklete lehetővé tenné a hosszabb tartózkodást, az eddig végzett szórványos mérések szerint a levegő tisztasága olyan, amilyent eddig még egyetlen külföldi gyógybarlangban sem állapítottak meg.

A barlang hasznosításának kérdését az Egészségügyi Minisztérium 1975-ben felvetette és szóba került a barlangban a felette levő SZOT-gyógyüdüléssel való összekapcsolása. Az OKTH annak idején részletes tervet is készített a barlang megfelelő kialakítására és a SZOT-üdüléssel való összekapcsolására. Az ORFI a javaslatról (1976. február 17-én) adott véleményében közölte: "... megállapítottuk, hogy a megfelelően kialakítandó és hozzáférhetővé teendő barlang betegek kezelésére alkalmas lenne. Kedvező fekvése miatt úgy a SZOT-gyógyüdüléssel, mint az ORFI-ből beutaltak számára kényelmesen hozzáférhetővé tehető..."

Időközben azonban megszűnt a SZOT-épület gyógyüdülő jellege, és a kérdés ennek következtében lekerült a napirendről. Meg kell azonban jegyezni, hogy a barlang gyógyászati hasznosítását nem kell feltétlenül a SZOT-épülettel összekapcsolni. Sokkal egyszerűbben megközelíthető a barlang közelében levő romos és megfelelően újjáépítendő ún. Török-fürdőből nyitandó rövid mesterséges folyosóval. Az ügyben még régebben folytatott tárgyalások során a vízügyi szervek részéről olyan aggályok merültek fel, hogy a barlang gyógyászati hasznosítása a termálvíz minőségére esetleg kedvezőt-

Légzőszervi betegek kúrja az NSZK-beli Klutert-barlangban. A pácienseknek az alacsony hőmérséklet miatt alaposan fel kell öltözniük.

Az olaszországi (Firenze melletti) Grotta Giusti gyógybarlangban a mozgásszervi betegek valóságos izzasztókúrájában részesülnek.

lenül hat ki. Ennek elkerülésére úgy kell és lehet a betegek elhelyezésére létesítendő barlangszakaszt kialakítani, hogy az független legyen a barlangban folyó termálvíztől.

Egy mesterséges „hőbarlang”

Az előbb említett barlangok elsősorban légzőszervi betegek kezelésére lennének alkalmasak. Sajnos, országunkban nincs olyan barlang, amely magas hőmérséklete és egyéb szükséges természeti adottságai révén — az említett olaszországi Grotta Giustihoz hasonlóan — mozgásszervi betegek kezelésére is alkalmas volna. Itt azonban egy meglepő lehetőségre kell rámutatni. Igaz, hogy nincs ilyen természetes barlangunk, azonban eddigi — bár csak szórványos — méréseink szerint nagyon alkalmas lenne ilyen célra az a hatvanas években — termálvízfeltárási céljából — létesített, körülbelül egy kilométer hosszú mesterséges alagút, amely a Gellért-Szálló alagsorától a Gellért-hegyben a Rácfürdőig terjed. A 40 Celsius-fokos közet hőmérséklet, a levegő radon- és páratartalmának ismeretében szakemberek már régebben felvetették a gyógyászati hasznosítás lehetőségének gondolatát. Amikor az 1972-ben nálunk tartott barlangterápiai szimpózium külföldi résztvevőinek bemutattuk az alagutat, ők csodálkozásuknak

adtak kifejezést, hogy mi ezt nem hasznosítjuk, ugyanis nagyon hasonló adottságokat véltek itt felfedezni, mint a világhírű badgasteini gyógytárókban. A közelmúltban azonban ebben az alagútban fektették le a nagy nyomású, fűtővizet szállító vezetékét, és ez egyes szakemberek szerint veszélyessé tenné a táro gyógyászati hasznosítását. Alaposabb vizsgálattal bizonyára itt is lehetne megnyugtató megoldást találni.

Lehetőségeink tehát vannak, de hasznosításuk késik. Az okok boncolgatása meghaladná a cikk kereteit, de annyit meg kell jegyeznünk, hogy az anyagi eszközök hiánya mellett ezt valószínűleg nagyrészt annak tulajdoníthatjuk, hogy a megvalósítás több intézmény (egészségügy, természetvédelem, gyógyidegenforgalom stb.) hatáskörébe tartozik.

*

Ami a kérdésben érdekelt hazai szakemberek eddig végzett tudományos munkáját illeti, nemzetközi viszonylatban is élen járunk. Ezt külföldön azzal is elismerték, hogy a Nemzetközi Barlangterápiai Szakbizottság új elnökévé az idén magyar szakembert, a tapolcai kórház barlangterápiai részlegének vezető főorvosát, dr. Horváth Tibort választották meg.

Dr. Kessler Hubert
a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat tb. elnöke

A Medicor mintaboltja

értesíti tisztelt vásárlóit, hogy az Aranykéz utcából

elköltözött

Új címe:

Budapest, Váci út 62. 1132

Telefon: 296-235.

Nyitva tartás: hétfőtől péntekig, 8.30-tól 16 óráig.

Számos orvosi műszer, vérnyomásmérők, egyszer használatos eszközök, Medicopy SC-10-es típusú fénymásológép azonnal megvásárolható.

A mintabolt megközelíthető metróval az Elmunkás térig, a Bulcsú utcai kijáratától egy perc. Gépkocsival jó parkolási lehetőség.

Várjuk vásárlóinkat!